

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

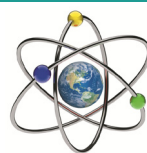

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 234 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarining tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellashirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA AXLOQIY TARBIYANI SHAKLLANTIRISHNING AHAMIYATI

Zulayxo Nazarova

Kattaqo'rg'on Davlat Pedagogika instituti dotsenti

Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi

Kattaqo'rg'on Davlat Pedagogika instituti magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda milliy qadriyatlarning bola shaxsini ma'naviy-axloqiy jihatdan kamol toptirishdagi o'rni tahlil qilinib, ularning bolalar xulq-atvori, muomala madaniyati, kattalarga hurmat, mehr-oqibat va vatanparvarlik kabi ijtimoiy-axloqiy sifatlarini shakllantirishdagi ahamiyati asoslab berilgan. Shuningdek, milliy an'ana va urf-odatlardan tarbiyaviy jarayonda samarali foydalanishning pedagogik imkoniyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, axloqiy tarbiya, milliy qadriyatlar, xulq-atvor madaniyati, milliy an'ana va urf-odatlar, vatanparvarlik, mehr-oqibat.

Abstract: This article examines the issues of forming moral education in preschool children based on national values. The study analyzes the role of national values in the spiritual and moral development of a child's personality and substantiates their significance in developing such qualities as behavior culture, communication culture, respect for elders, compassion, and patriotism. Particular attention is paid to the pedagogical potential of effectively using national traditions and customs in the moral education of preschool children.

Key words: preschool education, moral education, national values, behavior culture, national traditions and customs, patriotism, compassion.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы формирования нравственного воспитания у детей дошкольного возраста на основе национальных ценностей. Проанализирована роль национальных ценностей в духовно-нравственном развитии личности ребенка, а также обосновано их значение в формировании таких качеств, как культура поведения, культура общения, уважение к старшим, милосердие и патриотизм. Особое внимание уделяется педагогическим возможностям использования национальных традиций и обычаев в процессе воспитания детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: дошкольное образование, нравственное воспитание, национальные ценности, культура поведения, национальные традиции и обычаи, патриотизм, милосердие.

KIRISH

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2025-yil 9-sentabrda o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida maktabgacha ta'lim va milliy tarbiya masalalariga to'xtalib, alohida ta'kidlaganlar: "Endi yosh toifalari bo'yicha milliy tarbiya modeli yaratiladi. Bu orqali bolalar zamonaviy kompetensiyaga ega mutaxassis bo'lish bilan birga, milliy qadriyatlarga sodiq inson bo'lib tarbiyalanadi" ^[1].

Mazkur fikr bugungi kunda maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiya berishning ahamiyati naqadar yuqori ekanligini ko'rsatadi.

Globalashuv sharoitida yosh avlodni ma'naviy va axloqiy jihatdan barkamol etib tarbiyalash muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yosh davri bolaning shaxs sifatida shakllanishida hal qiluvchi bosqich bo'lib, aynan shu davrda axloqiy me'yorlar, xulq-atvor qoidalari va ijtimoiy munosabatlarga oid dastlabki tasavvurlar vujudga keladi. Shu jihatdan, bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish jamiyatning ma'naviy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy an'ana, urf-odat va madaniy merosga tayanilgan tarbiya bolalarda mehr-oqibat, kattalarga hurmat, vatanparvarlik va insonparvarlik

kabi fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ushbu qadriyatlarni tarbiyaviy jarayonga tizimli va maqsadli tatbiq etish dolzarb masala hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish masalasi o'zbek pedagogik tafakkurida muhim o'rin egallaydi. Xususan, Abdulla Avloniyning "Turkiy guliston yoxud axloq" asarida axloqiy tarbiyaning mohiyati chuqur yoritilgan. Muallif: "Ilmi axloqning asosi tarbiya o'ldug'indan shu xususda biroz so'zlaymiz. Bolaning salomi va saodati uchun yaxshi tarbiya qilmak, tanini pok tutmak, yosh vaqtdan maslakini tuzatmak, yaxshi xulqlarni o'rgatmak, yomon xulqlardan saqlab o'sdurmakdur", – deb ta'kidlaydi ^[4].

Mazkur qarashlar maktabgacha ta'limning pedagogik asoslarini belgilab beradi. Avloniy tomonidan ilgari surilgan yaxshi tarbiya berish, tanani pok tutish, maslakni tuzatish va yaxshi xulqlarni o'rgatish tamoyillari bugungi zamonaviy pedagogikaning ham asosiy mezonlari hisoblanadi.

Shuningdek, Islom Karimov "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch" asarida oilaning ma'naviy tarbiyadagi beqiyos o'rnini ta'kidlab, bolaning dastlabki axloqiy tasavvurlari aynan oila muhitida shakllanishini asoslab bergan ^[3]. Ushbu fikrlar maktabgacha ta'lim va oila o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ilmiy jihatdan tasdiqlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish jarayoni nazariy-pedagogik tahlil asosida o'rganildi. Tadqiqot jarayonida ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, pedagogik kuzatuv, taqqoslash va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi.

Axloqiy tarbiya jarayoni bolalarning kundalik faoliyati, o'yinlari, mashg'ulotlari va tarbiyachi bilan muloqoti asosida tahlil qilindi. Shuningdek, milliy an'ana va urf-odatlardan tarbiyaviy jarayonda foydalanishning pedagogik imkoniyatlari o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Axloqiy tarbiya bolaning shaxs sifatida kamol topishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Axloq arabcha so'z bo'lib, "xulq-atvor" ma'nosini anglatadi va u ma'naviyatning tarkibiy qismi sifatida shaxs kamolotining yuqori bosqichi sanaladi ^[5].

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axloqiy tarbiya asosan kundalik faoliyat jarayonida amalga oshiriladi. Bu jarayonda bolalarda salomlashish odobi, kattalarga hurmat, kichiklarga g'amxo'rlik, rostgo'ylik, muloyimlik va mehnatsevarlik kabi fazilatlar bosqichma-bosqich shakllanadi. Axloqiy tarbiya nazariy tushunchalar bilan cheklanib qolmay, o'yin, mashg'ulot va bevosita muloqot orqali samarali amalga oshiriladi.

Milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonida xalq ertaklari, maqollar, milliy o'yinlar va bayram tadbirlari muhim vosita hisoblanadi. Masalan, "Navro'z" bayrami orqali bolalarda milliy o'zlikni anglash, tabiatga muhabbat, mehnatsevarlik va mas'uliyat kabi sifatlar shakllanadi. Shuningdek, "Zumrad va Qimmat" ertagi misolida yaxshilik va yomonlik tushunchalari aniq obrazlar orqali bolalar ongiga singdiriladi.

Milliy o'yinlar, xususan "Arqon tortish" o'yini bolalarda jamoaviylik, hamkorlik, qoidalarga rioya qilish va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantiradi. O'yin faoliyati axloqiy tarbiyani majburiy emas, balki tabiiy va qiziqarli jarayonga aylantiradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, axloqiy tarbiyaning samaradorligi oila va maktabgacha ta'lim muassasasi o'rtasidagi hamkorlikka bevosita bog'liq. Tarbiyachining shaxsiy namunasi, milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabati va pedagogik mahorati bolalarda barqaror axloqiy xulq-atvorni shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish ko'p qirrali va murakkab pedagogik jarayon bo'lib, u bolalarning shaxsiy, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Ushbu jarayonni tizimli tashkil etish, milliy madaniy merosga tayanish va pedagogik mahorat bilan uyg'unlashtirish orqali bolalarda barqaror axloqiy fazilatlarni shakllantirish mumkin. Milliy qadriyatlar bolalarda quyidagi hislatlarni rivojlanishga xizmat qiladi:

1. O'zbek xalq ertaklar orqali - kattalarga hurmatda va kichiklarga izzatda bo'lish;
2. Milliy bayramlar bilan - mehr-oqibatlilik mehmondo'stlik, urf-odat va an'analarga sodiqlik kabi fazilatlari;
3. O'zbek milliy o'yinlari orqali - birdamlik hamda jamoa bilan ishlash ko'nikmalari;
4. O'zbek xalq ijodi bilan - insonparvarlik hamda vatanparvarlik ruhida tarbiyalanish va shu kabilari.

Yuqoridagi gaplardan ko'rinib turibdiki, maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirish jamiyatning ma'naviy taraqqiyoti va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim ahamiyat kasb etadi. Aynan, maktabgacha davrda singdirilgan axloqiy me'yorlar va milliy qadriyatlarga asoslangan tasavvurlar bolaning keyingi hayotiy faoliyatida barqaror xulq-atvorning poydevorini yaratadi. Milliy an'ana, urf-odat va madaniy merosga tayangan tarbiya bolalarda mehr-oqibat, kattalarga hurmat, rostgo'ylik, mehnatsevarlik va vatanparvarlik kabi fazilatlarining shakllanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, bolalarning tarbiyasida milliy qadriyatlarning ahamiyati haqida "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida"gi 802-sonli qarorida ham maktabgacha ta'limning mazmuni va sifatiga qo'yiladigan talablarni belgilash; milliy, umuminsoniy va ma'naviy qadriyatlar asosida tarbiyalashning samarali shakllari va usullarini joriy etish haqida alohida to'xtalib o'tgan.^[2]

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida axloqiy tarbiyani tashkil etishda milliy qadriyatlardan maqsadli va tizimli foydalanish zarur. Tarbiyaviy jarayonning samaradorligi tarbiyachi shaxsiy namunasi, o'yin va faoliyatga asoslangan metodlari, shuningdek, oila va ta'lim muassasasi hamkorligi bilan chambarchas bog'liq. Milliy qadriyatlar asosida yo'lga qo'yilgan axloqiy tarbiya bolalarda ijtimoiy mas'uliyat, ma'naviy yetuklik va jamiyatga moslashuvchanlikni rivojlantirib, kelajakda ongli va barkamol shaxs sifatida shakllanishiga mustahkam zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://talimxabarlari.uz/43996/>.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori "Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to'g'risida".
3. Islom Karimov. "Yuksak ma'naviyat yengilmas kuch". - Toshkent Manaviyat, 2010.54-bet.
4. Abdulla Avloniy. "Turkiy guliston yoxud axloq". - Toshkent:Zabarjad Media, 2023. 7-bet.
5. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika. Toshkent: O'qituvchi, 2013. 103-bet. Elektron manba: jdpu.uz/wp-content/uploads/2021/04/Maktabgacha-pedagogika.Содиқова-Ш.pdf.
6. Ziyonet axborot-ta'lim portali. Maktabgacha ta'lim va ma'naviy tarbiya bo'yicha materiallar. Manba: <https://www.ziyonet.uzvz>.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.